

een penne-
of nooit
ig is. Zoo
belangrijk
llandt acht
iek iets uit
en meestal
ij kent het
zuigt, zuigt

der waar-
welke Van
tius leidde

K. B.

N
WUS

in onlangs
Oem. Bond
ndacht ge-
de Minister
en, dat de
er had uit-
praak uit-
and. Wan-
ijfvernieu-
ring wilde
het land
de uitdruk-
een enig-
leden van
an spreekt
ij de voor-
en bij die
ing komen.
even stil-
het open-
een „over-
ingen. Het
tsch-Christ-
spreekt wel
e voorstan-
baar onder-
praak heeft
„Onderwijs“,
an van scho-
le Minister
osgelaten.
duidelijk
beweerd
en onmog-
d met zulk
land het
ool noemde
ol, waarop
en kunnen
ig, die de
chool voor
ge dan niet
modern“.

klarheid
enwoordigt
aaron een
ren en ze
„een leven
den nodig
maar even
e voorstan-
bben moe-
an“ school.
langzamer-
n niemand
komt ver-
in principe
en stap ge-
len met de
lossing van

redenaar
moet kun-
mate van
de organen,
uwe wegen
onderwijzer
bepaalde
gewenscht
in Lijthart
uitgang van
in vrijheid,
wil geven.
moet ook
an en de
heid dur-
den onder-
reglemen-

d wel eens
an de zijde
el zou kun-
vrees niet
ofd van dat
gd, dat alle
lume mede-

werking van het personeel, dat in de school ar-
beidt. „Alle gepraat over onderwijs-vernieuwing,
en elke poging daartoe, loopt dood, wanneer zij
niet wordt opgevangen door de in de school wer-
kende onderwijzers en leeraren; van hen hangt ten
slotte alles af. Ik doe een beroep op hen, om acht
te geven op alles wat een snel veranderde tijd
ten bate van het onderwijs van hen vraagt. Ik
ben te zeer met hun werk vertrouwd
geraakt, om in deze niet vol goeden
moed te zijn.“

Zoo'n woord van een bij uitstek deskundig rede-
naar doet goed. Men heeft al gesproken van een
paniekstemming, die zou zijn ontstaan door al
het kwaan dat van het onderwijs in onze dagen
is gesproken. Daarom doet zoo'n woord echt goed.
Niets kan minder worden gemist dan de sfeer van
vertrouwen en waardeering, waarmee maatschap-
pij en school elkander tegemoet treden. En aan die
goede sfeer heeft het woord van den Minister ten
zeerste meegewerkt.

Gr.

G. MEIMA.

II PERSCHOUW II

Wederdopers en Roomsen.

De heer T. v. Popta schrijft in „IJmuidse Kerkbode“:

Als men die twee namen naast elkaar ziet staan,
dan kan al gauw de vraag opkomen: Wederdopers
en Katholieken, geestdrijvers en Roomsen, vormen die
een overeenstemming of een tegenstelling?

Marnix wijst op de overeenstemming tussen hen.
Dat mag even vreemd lijken.

De Wederdopers kenden aan het inwendig licht,
aan de openbaring in hun hart een groter waarde
toe dan aan de H. Schrift.

Maar de mensen zijn alle verschillend.

Het inwendig licht dat men in zijn hart meent
te ontdekken, is ook bij alle mensen verschillend. Er
zullen geen twee gelijk denken. De Wederdopers ver-
vielen dan ook tot een rein individualisme.

Net andersom de Katholieken. Zij onderwerpen
zich met hun denken aan het gezag van de kerk.
Bij geen richting is zoveel eenheid van leer, zoveel
overeenstemming in denken, dan bij de Katholieken.

De overeenstemming bestaat hierin dat Dopers en
Roomsen beiden leerden, dat de H. Schrift on-
volledig is, dat de Bijbel niet de volledige en afge-
sloten openbaring van God bevat. Katholieken en
geestdrijvers leerden beiden, dat er buiten de Schrift
nog Openbaring van God bestaat, die even goed als
de Bijbel richtsnoer is voor ons geloof en ons leven.

De Roomsen leren, dat er naast de H. Schrift nog
is de traditie, de overlevering, die door de Kerk is
bewaard en door de Kerk ongeschonden tot ons is
overgebracht.

Dat leerden ze in Marnix' dagen en dat leren
ze nog.

In „Het Katholieke Geloof“ van Prof. Ignatius
Klug, dit jaar met een voorrede van den Aartsbis-
schop van Utrecht uitgegeven, een soort van popu-
laire Roomse dogmatiek, wordt in het hoofdstuk over
„De bronnen der openbaring“ geschreven:

„Over de H. Schrift als het geïnspireerde boek
van de goddelijke Openbaring hebben we hier niet
te spreken, maar wel over het feit, dat volgens de
Katholieke opvatting naast de H. Schrift ook
nog de Overlevering als geloofsbron moet
worden beschouwd.“

De verdediging van deze leer, dat er openbaring
bestaat naast de H. Schrift, geschiedt van Roomse
zijde vaak op dezelfde manier als door de Dopers.

Er wordt dan op gewezen, dat oorspronkelijk de
geschreven Openbaring niet bestond. Enos, Methusa-
lem, Lamech, Noach hebben geloofd, zonder dat zij
een geschreven woord van God bevatten.

Zo bestond in Jezus' dagen het N. Testament niet.
De apostelen zijn gaan prediken, zonder dat zij de
geschreven Evangelien bezaten. Oorspronkelijk is dus
Gods Woord verkondigd door middel van overlevering
en mondelinge mededeling. Naderhand is daar een
deel van opgeschreven. Maar er was ook een onge-
schreven openbaring. De Wederdopers zeiden: zo
goed als er toen een Openbaring bestond buiten het
geschreven woord van God om zo is dat ook nu
het geval.

De Roomsen zeggen: De overlevering, die er buiten
de Schrift om bestond, is ons door de kerk over-
gebracht zo goed, dat zij hetzelfde gezag voor ons
heeft als de Schrift.

In het bovengenoemd apologetisch dogmatisch boek
van Prof. Klug wordt gezegd:

„De gronden waarop deze Katholieke opvatting
steunt zijn de volgende:

1. In de geschiedenis der Openbaring was het niet
de H. Schrift, die het eerst ontstond, maar de
levende mondelinge traditie, welke reeds aangevan-
gen was met de oeropenbaring. De H. Schrift
is uit de overlevering voortgekomen, doordat
een deel van de Overlevering schriftelijk is vast-
gelegd.

2. Christus heeft zelf niets geschreven en zijn
Apostelen evenmin opdracht gegeven om te schrijven.
Wel om te onderwijzen. Het Christendom was van
den beginne geen boekengedienst, maar een gods-
dienst van het levende woord.

3. De Apostelen beschouwden de prediking niet de
schriftelijke vastlegging daarvan als hun eigenlijke
taak. Zij hebben eerst gepredikt en daarna geschre-
ven. De geschriften van het N. Testament dragen alle
het karakter van gelegenheidsgeschriften. In hun

geheel genomen geven zij in alle geval geen afgeronde
systematische theologie van het Christendom.

4. Wanneer men alle leerredenen van Christus uit
de Evangelien verzamelt, zou het nauwelijks enige
uren kosten om ze voor te dragen. Dan is het ook
ondenkbaar, dat heel de inhoud van Jezus' leer uit-
sluitend in de H. Schrift zou zijn vervat.

Maar wat waarborgt de mensen nu, dat de over-
levering de leerstellingen van de openbaring in de
loop der tijden niet gewijzigd en langzamerhand, mis-
schien buiten haar weten, niet vervalst heeft?

Een voldoende waarborg geeft Christus ons in de
uiterst gewichtige woorden: „Ik ben met u alle dagen
tot aan het uiterste der wereld“ en „De Helper (de
Trooster) de Heilige Geest, zal u alles leren en alles
in herinnering brengen, wat ik u gezegd heb.“

Dit hoeverstaande geeft uitvoerig De Roomse leer
over dit punt.

Over de beschouwing der Wederdopers haalt Mar-
nix het woord van Sebastiaan Frank aan:

„Gelijkwerijs veel dingen van Gods wege geschied
zijn, welke niet alle, ja niet voor het duizendste deel
geschreven zijn, alzo worden er nog heden ten dage
veel dingen gedaan en gesproken door God, welke
niet worden geschreven, en het zijn nochtans werken
en woorden Gods.“

Hier tegenover plaatst Marnix de Gereformeerde leer,
dat de Schrift de enige bron is waaruit wij Gods
wil en Gods onderlicht kunnen leren kennen. Wel
is ook de natuur een boek dat ons openbaart Gods
oor en heerlijkheid, zoals Psalm 19 zegt, maar om
de natuur goed te verstaan hebben we de H. Schrift
als een bril voor onze ogen nodig. En zo kan ook
de geschiedenis der Chr. kerk ons veel leren, maar
ook die lessen en ook die van de geschiedenis in
het algemeen moeten getoetst worden aan de Schrift.

De Schrift is ons de enige en onfeilbare Open-
baring. En de H. Schrift is ook genoegzaam en vol-
ledig. Een aanvulling van de Schrift hebben wij
niet nodig.

Wij weten ook wel, dat Jezus meer gesproken en
gedaan heeft dan ons is medegedeeld. Johannes zegt
in hoofdstuk 21:25, dat als alles zou beschreven
worden dat de wereld de geschreven boeken niet zou
bevatten. In hoofdstuk 20:30 en 31 schreef Johan-
nes: „Jezus heeft nog vele andere tekenen in de
tegenwoordigheid Zijner discipelen gedaan, die niet
zijn geschreven in dit boek; maar deze zijn geschre-
ven, opdat zij geloof, dat Jezus is de Christus de
Zoon Gods, en opdat zij gelovende het leven hebt
in Zijn naam.“

Wat Jezus nog gedaan en gesproken heeft buiten
hetgeen in de Evangelien is medegedeeld, dat weten
wij niet, dat kan niemand ons mededelen, ook de
Roomse kerk niet, maar wat ons wel is medegedeeld,
dat is voldoende, want daaruit kunnen wij weten,
dat Jezus de Christus is, de Zoon van God en door
dat geloof komen ons de weldaden toe, alle weldaden
van Christus, ook het eeuwige leven.

Als Marnix deze woorden van Johannes aange-
haald heeft, voegt hij er aan toe:

„Indien iemand, hij zij Sebastiaan Frank of David
Jorissen of een Pausgezinde, nog iets meer zoekt dan
het eeuwige leven, dat benijden wij hem niet, maar
aangaande ons, wij laten ons hiermede ten volle ver-
genoegen. Want wij weten, dat wij met dat eeuwige
leven God zelve hebben, welke is de springende fon-
tein van alle volheid der goederen.“

Dat geloof van Marnix is ook ons geloof, en
daarom hechten we ons aan geen andere openbaring
dan die ons in de Bijbel beschreven is.

Verknippen konden we dit artikel niet wel. Het is
trouwens de lezing geheel en al waard.

Schaken met zichzelf.

De J. G. Feenstra schrijft in „Jong Leven“:

Er zijn mensen, die schaken met zichzelf. Zij
hebben geen medespeler, en willen toch een spelletje
doen. Zij vinden het zoo fijn, en dan kunnen zij zich
meteen goed oefenen in de kunst en straks hun tegen-
partij beter verslaan. Zij stellen de ene zet tegenover
de andere, denken ernstig na, hoe zij zichzelf het
best kunnen troeven, welke zet ze moeten doen, om
het te winnen, en zoo komen zij tot een oplossing,
die zij zelf helemaal in hun eigen hand hebben.
Zulk een spel kost heel wat hoofdbrekens, als zij er
ernst mee maken, en zij moeten eigen kracht met
eigen kracht.

Een ding is zeker, dat zij het altijd winnen en dat
zij het ook altijd verliezen, of het moet remise zijn.
Dan moet het spel overgedaan worden.

Er zijn vele mensen, die met zichzelf schaken.
Die van schaken helemaal geen verstand hebben en
het toch doen. Dat kan hun zelfs slapeloze nachten
kosten. En dan gaan de hersens woelen en werken,
al maar door. Zij zitten met de machtige problemen
in hun leven, die moeten worden opgelost. En dan
gaan zij aan het werk. Tegenover elke zet stellen zij
een andere. Nu schuiven zij deze pion vooruit, dan
weer stellen zij den Koning veilig. Nu eens werken
zij met het kasteel en dan weer met het paard. Hoe
sluigger het ene stuk wordt verplaatst te vlugger
kringt het andere een heurt. En dan gaan zij pieke-
ren en denken en vragen en antwoorden, en draaien
als een tol in het rond. Zij menen klaar te zijn, een
oplossing gevonden te hebben en zij zijn niet klaar.

Zij hebben het spel gewonnen! Zij hebben het spel
ook verloren!

Er zijn mensen, die schaken met zichzelf.

Een mooi beeld.

Het is van beteekenis, ook voor het onderkennen van
de fout in menige poging tot zelfonderzoek.

„Geref. Jongelingsblad“.

Het antwoord, dat ik nog schuldig ben, wilde ik deze
week geven. Zooveel het blad zoekende, kon ik het
evenwel niet vinden. De copie moet weg; ik zal dus
moeten wachten tot het volgende nummer. Vraag
excuus.

Prof. Hepp contra ds Feenstra.

De E. H. Broekstra schrijft in „Leidsche Kerkbode“:

Zeker, er wacht nog veel en de respectieve commu-
nities zijn schijnbaar nog niet gereed met haar moe-
zaamen arbeid. Er is tenminste nog niet meegedeeld
wanneer de Synode haar vergaderingen zal voort-
zetten. Dit geeft wel de gedachte, dat het niet zoo ge-
makkelijk valt tot een gewenschte conclusie te komen.
Maar aan den anderen kant doet het ook de hoop
versterken, dat geen tijd en moeite wordt gespaard,
om datgene te bereiken, wat in onze Kerken zoo har-
telijk wordt begeerd: versterking van de eenheid en
broederlijke liefde. Wat mij betreft, ik zal heel niet
verwonderd zijn als het straks blijkt, dat men 'in
verschillende meeningen niet eens is geworden. Ik heb
er ook geen behoefte aan, tenzij werd aangewezen,
dat of de een, of de andere op schriftuurlijke gronden
van ongelijk was overtuigd geworden. Ik verwacht
dit — en nu heb ik daarmee voornamelijk de zg.
meentingsverschillen op het oog — niet, gezien de lange
historie der Kerk. Ik vind dit ook niet erg. Alleen,
men worde overtuigd, dat verschil van meening bin-
nen het raam van onze belijdenis mogelijk is, zonder
dat 'nu juist noodig is elkander te verketteren. Laat
de discussie over verschillende onderwerpen maar
gerust doorgaan, opdat door vrijving der gedachten de
waarheid steeds helderder worde gezien. Maar dan
op de onmisbare voorwaarde, dat men elkanders stand-
punt weet te waardeeren, zoodat de broederlijke
liefde blijve.

Het mag zeker niet op de wijze zooals „Credo“
meende te moeten optreden tegen ds Feenstra van
Scheveningen. Vermoedelijk hebt ge er wel van ge-
lezen, dat het gaat over pluraliteit of pluriformiteit
der Kerken. En ds Feenstra heeft in een leidraad voor
onzen Meisjesbond de laatste afgewezen en de eerste
als schriftuurlijk aangeprezen. En nu heeft „Credo“
gemeend hier tegen te moeten waarschuwen. Dat is
haar recht, maar het is niet haar recht dit op die
wijze te doen. Daarmee is 'thart van velen bedroefd.
Ik meen dit te mogen zeggen, omdat ik het — en
ds Feenstra weet dit niet — met hem eens ben. Het
zou Prof. Hepp naar mijn bescheiden meening eeren,
als hij zijn woorden, die kwetsen, terugnam.

We zijn ds Broekstra voor deze woorden dankbaar.
Zoo wel voor de „algemeene“, als voor de „bijzondere“.

Van de vervulling van den laatste wensch droom
ik overigens niet meer.

Beter, niet te profeteeren.

De „Groene Amsterdammer“ schrijft in een met J.
ondertekend artikel:

Wanneer iemand U op 1 Januari van het jaar 1939
had gezegd: „Kint van het jaar is er oorlog in Europa“
— dan zoudt ge geantwoord hebben: „'t is mogelijk“.
Had ge verder te hooren gekregen: „Vóór dien oorlog
zullen de Sowjet-Unie en Duitsland een verbond
gesloten hebben, en wanneer Stalin zestig jaar wordt,
zal Hitler hem feliciteeren“, — dan zoudt ge vermoed-
elijk, tenzij ge prof. Grundijs waart, gezegd hebben:
„In beginsel kan alles, maar dat moet ik toch nog
maar eerst zien!“ Was Uw alwetend adviseur echter
verder gegaan met te beweren, dat de genoemde
oorlog in Europa Frankrijk de eerste vier maanden
op ruim 1400 slachtoffers te staan zou kunnen komen,
dan ware uw reactie geweest: „Man — houd op met
dien onzin!“

Door zijn rijkdom aan opvallende gebeurtenissen
en door de treffende wijzigingen, die zich tijdens zijn
duur hebben voorgedaan, is het jaar 1939 bij uitstek
het jaar der politieke vergissingen geworden.

De journalisten, die gemeend hebben, dat het hun
taak was, met aanvaarding der onvermijdelijke risi-
co's, de breedere lijnen der politiek uit te stippelen,
zijn maar al te vaak van een koude kermis thuis
gekomen.

En het jaar begon zoo simpel...

In Januari ging Chamberlain op bezoek bij Musso-
lini. Dat bezoek, uitgevoerd ondanks het „Corisca!
Nicot Tunis!“-geroep in de Italiaansche Kamer,
enkele weken daarvoor, deed velen in Frankrijk en
Engeland vreezen, dat Chamberlain er naar streefde,
ten koste van Frankrijk tot een accoord met Italië
te geraken. „De Groene“ deelde die vrees. Zij is niet
bewaardheid. Evenmin bewaardheid werd de verwach-
ting van hen, die meenden, dat Hitler in Februari
een aanval op een van de aan Duitsland grenzende
landen zou doen.

In Maart raakten de poppen weer aan het dansen.
Hetgeen niemand voorzien had, geschiedde: Hitler
trok op 15 Maart Praag binnen. Dienzelfden dag
schreef de hoofdredacteur van het communistische
„Volksdagblad“:

„Het is te verwachten, dat binnen enkele dagen
Duitsland op ultimatieve wijze zijn eischen tot het
verkrijgen van koloniën zal stellen, gelijktijdig met
een nieuwen aanval van Italië op Frankrijk. Wan-
neer Duitsland en Italië, Frankrijk en Engeland
het mes op de keel zetten, in 't bijzonder in 't koloniale
vraagstuk, dan zal de punt van het fascistische zwaard,
dat op dit oogenblik in het hart van het Tsjecho-
Slowaaksche volk wordt geplant, ook op de borst van
Nederland worden gericht.“

Zoover kwam het niet.

Intussen moest Chamberlain wel onder den druk
van de publieke opinie onderhandelingen openen be-
treffende een anti-agressiefront, teneer toet Italië op
Goeden Vrijdag Albanie had geannexeerd. Deze onder-
handelingen verliepen uiterst traag. Toen Litwinow
begin Mei plotseling aftrad, werd dat door velen be-
schouwd als een teken „dat de Sowjet-Unie West-
Europa den rug toekeerde“. Aldus „De Groene“ in
het nummer van 6 Mei.

De onderhandelingen werden echter niet afgebro-
ken, en gedurende de maanden Juni, Juli en Augustus
onthrak het in binnen- en buitenland niet aan
stemmen, dat de bedoelde mogendheden het wel met
elkaar eens zouden worden. Reeds op 24 Juni schreef
„Diplomaticus“ in de „Haagsche Post“, dat „zelfs met
het oog op de Oostzeelanden een principiële over-